Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

5 decembrie 2013*

„Trimitere preliminară — Directiva 93/13/CEE — Acțiune în încetare formulată de o asociație regională pentru protecția consumatorilor — Instanța competentă teritorial — Imposibilitate de a exercita o cale de atac împotriva unei decizii de declinare de competență pronunțate în primă instanță — Autonomie procedurală a statelor membre — Principiile echivalenței și efectivității”

În cauza C-413/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Audiencia Provincial de Salamanca (Spania), prin decizia din 7 septembrie 2012, primită de Curte la 11 septembrie 2012, în procedura

Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León

împotriva

Anuntis Segundamano España SL,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnii C. G. Fernlund și A. Ó Caoimh, doamna C. Toader (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, de S. Román Capillas, procuradora, asistată de A. Castro Martín, letrado;

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de J. Baquero Cruz, de M. van Beek și de M. Owsiany-Hornung, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 septembrie 2013,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993, privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (denumită în continuare „ACICL”), pe de o parte, și Anuntis Segundamano España SL (denumită în continuare „ASE”), pe de altă parte, având ca obiect o acțiune în încetare prin care se urmărea declararea nulității unora dintre condițiile de utilizare care figurau pe portalul internet al acestei din urmă societăți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al douăzeci și treilea și al douăzeci și patrulea considerent ale Directivei 93/13 menționează:

„întrucât persoanele sau organizațiile, în cazul în care sunt considerate, în temeiul legislației unui stat membru, ca având un interes legitim în acest domeniu, trebuie să aibă posibilitatea de a ataca clauzele contractului care au fost redactate pentru a fi utilizate în general în contractele încheiate cu consumatorii și în special […] clauzel[e] abuzive, fie în fața unui autorități judiciare, fie în fața unei autorități administrative care are competența de a decide cu privire la reclamații sau de a iniția procedurile legale corespunzătoare; întrucât această posibilitate nu implică, cu toate acestea, verificarea prealabilă a condițiilor generale utilizate în anumite sectoare economice;

întrucât autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficace pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii”.

4 Potrivit articolului 7 alineatele (1) și (2) din această directivă:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.”

Dreptul spaniol

5 Articolul 52 alineatul 1 punctele 14 și 16 din Codul de procedură civilă (Ley de Enjuiciamiento Civil, denumită în continuare „LEC”), care face parte din secțiunea 2, consacrată competenței teritoriale, din capitolul II, intitulat „Cu privire la regulile de stabilire a competenței”, din titlul II, consacrat jurisdicției și competenței, al acestui cod prevede:

„Competența teritorială a instanțelor stabilită la articolele anterioare nu este aplicabilă, aceasta determinându-se în conformitate cu cele prevăzute la prezentul articol, în următoarele cazuri:

[...]

14. În procedurile în care acțiunile sunt introduse pentru a se dispune neincluderea în contract a clauzelor din condițiile generale ale contractului sau pentru a se declara nulitatea acestora, instanța competentă este cea de la domiciliul reclamantului. Și, în aceeași materie, în cazul acțiunilor declarative, în încetare sau în retractare, instanța competentă este cea de la sediul pârâtului și, în absența acestuia, instanța de la domiciliul pârâtului; dacă pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul Spaniei, instanța de la locul încheierii contractului.

[...]

16. În procedurile în care acțiunea în încetare este exercitată pentru protejarea atât a intereselor colective, cât și a intereselor generale ale consumatorilor și ale utilizatorilor, instanța competentă este cea de la sediul pârâtului și, în lipsa acestuia, instanța de la domiciliul pârâtului; dacă pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul Spaniei, instanța competentă este cea de la domiciliul reclamantului.”

6 Potrivit articolului 60 alineatul 1 din LEC, referitor la conflictul negativ de competență teritorială:

„În cazul în care decizia unei instanțe de a-și declina competența pentru lipsa competenței teritoriale este adoptată în urma invocării unei excepții de necompetență sau după ascultarea tuturor părților în cauză, decizia respectivă este obligatorie pentru instanța căreia i-a fost trimisă cauza, care nu poate declara din oficiu necompetența sa teritorială.”

7 Articolul 67 din LEC, referitor la acțiunile în materie de competență teritorială, prevede:

„1. Nu pot fi atacate ordonanțele prin care se statuează cu privire la competența teritorială.

2. În apel și în căile extraordinare de atac pentru încălcarea normelor de procedură sunt admise argumentele cu privire la necompetența teritorială numai atunci când în speță se aplică norme imperative.”

8 În dreptul spaniol, acțiunea în încetare în materie de protecție a consumatorilor este reglementată de articolele 53-56 din Decretul regal legislativ 1/2007 de reformare a Legii generale privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor și a altor legi complementare (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) din 16 noiembrie 2007 (BOE nr. 287 din 30 noiembrie 2007, p. 49181, denumit în continuare „Decretul regal legislativ 1/2007”).

9 Articolul 53, referitor la acțiunea în încetare, din Decretul regal legislativ 1/2007 prevede:

„Acțiunea în încetare are ca obiect obligarea pârâtului la încetarea comportamentului său sau la evitarea repetării comportamentului respectiv în viitor. În plus, acțiunea poate fi exercitată în vederea interzicerii oricărui comportament care a luat sfârșit la momentul la care acțiunea a fost intentată, în cazul în care există suficiente indicii potrivit cărora comportamentul se poate repeta cât de repede.

În sensul dispozițiilor din acest capitol, orice recomandare în favoarea utilizării unor clauze abuzive este de asemenea considerată un comportament contrar legislației în materie de clauze abuzive."

10 Articolul 54 alineatul 1 litera b) din acest decret prevede:

„Acțiunea în încetare introdusă împotriva comportamentelor contrare dispozițiilor prezentei legi în materie de clauze abuzive, de contracte încheiate în afara spațiilor comerciale, de vânzare la distanță, de garanții în vânzarea de produse și de călătorii combinate poate fi formulată de:

[...]

b) asociațiile de consumatori și de utilizatori care îndeplinesc cerințele prevăzute de prezenta lege sau, dacă este cazul, de legislația regională în materie de protecție a consumatorilor și a utilizatorilor.

[...]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

11 ACICL este o asociație pentru protecția consumatorilor înscrisă în Registrul organizațiilor consumatorilor și ale utilizatorilor din comunitatea autonomă Castilla y León. Are sediul la Salamanca (Spania) și cuprinde 110 membri. Domeniul său de activitate este limitat la teritoriul comunității menționate și asociația nu face parte nici dintr-o federație, nici dintr-o confederație sau federație regională sau națională de asociații pentru protecția consumatorilor.

12 ASE este o societate comercială cu sediul social la Barcelona (Spania) care administrează un portal internet pe care persoanele particulare, precum și vânzătorii și furnizorii pot publica anunțuri imobiliare sau privind produse de ocazie, precum și oferte de muncă.

13 Condițiile de utilizare a site-ului internet, care pot fi accesate pe portal, se împart în două categorii, respectiv, pe de o parte, „condițiile generale de utilizare" și, pe de altă parte, „condițiile speciale ale contractului de servicii de mică publicitate" (denumite în continuare „condițiile speciale").

14 Printre condițiile speciale se numărau, la data introducerii în fața instanțelor naționale a acțiunii în încetare din litigiul principal, articolul 6, privind limitarea răspunderii, și articolul 7, intitulat „Declarații și garanții ale autorului anunțului/Despăgubiri".

15 ACICL, acționând în temeiul articolului 54 din Decretul regal legislativ 1/2007, a introdus la Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca (Tribunalul de Primă Instanță și de Comerț nr. 4 din Salamanca) o acțiune în încetare împotriva ASE. Acțiunea respectivă avea ca obiect, pe de o parte, declararea nulității articolului 6 și a articolului 7 alineatul 7 din condițiile speciale și, pe de altă parte, obligarea ASE la eliminarea acestor dispoziții și la neutilizarea lor în viitor.

16 Prin ordonanța din 6 aprilie 2011, Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca s-a declarat necompetent să soluționeze acțiunea introdusă de ACICL. Astfel, acesta a stabilit că, în conformitate cu articolul 52 alineatul 1 punctul 14 din LEC, instanța competentă pentru soluționarea

acțiunilor în încetare introduse pentru apărarea intereselor colective ale consumatorilor este cea de la sediul sau de la domiciliul pârâtului. În aceeași ordonanță, instanța a menționat posibilitatea de a declara apel la Audiencia Provincial de Salamanca (Tribunalul din Salamanca).

17 ACICL a atacat cu apel respectiva decizie la Audiencia Provincial de Salamanca, susținând că înlăturarea competenței teritoriale a instanței de la sediul asociației pentru protecția consumatorilor de a judeca acțiunile în încetare privind utilizarea unor clauze abuzive exercitate de o astfel de asociație este contrară obiectivului urmărit de Directiva 93/13.

18 În decizia de trimitere, Audiencia Provincial de Salamanca arată că în special două aspecte prezintă neclarități.

19 Pe de o parte, în temeiul normelor de procedură naționale, în special al articolului 52 alineatul 1 punctul 16 și al articolului 67 din LEC, nu se poate formula nicio cale de atac împotriva ordonanțelor de declarare a necompetenței teritoriale pronunțate în primă instanță, astfel încât, într-un caz precum cel în cauză în litigiul principal, ACICL ar fi obligată să sesizeze exclusiv instanța de la sediul sau de la domiciliul pârâtului, respectiv pe cea din Barcelona. Instanța de trimitere își manifestă îndoiala cu privire la conformitatea cu cerința unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, impusă de Directiva 93/13, a respectivelor norme de drept spaniol în materie de competență teritorială și de căi de atac împotriva deciziilor de necompetență teritorială pronunțate în primă instanță în cadrul acțiunilor în încetare menționate.

20 Pe de altă parte, instanța de trimitere ridică problema compatibilității atât cu obiectivul unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, cât și cu principiile echivalenței și efectivității, a normei de competență potrivit căreia acțiunea în încetare formulată de o asociație pentru protecția consumatorilor trebuie să fie introdusă la instanța de la sediul sau de la domiciliul vânzătorului sau al furnizorului. Astfel, în aceste condiții, o asociație pentru protecția consumatorilor precum ACICL ar putea fi obligată *de facto* să renunțe la introducerea unei astfel de acțiuni ca urmare a bugetului său redus și a domeniului său limitat de acțiune teritorială.

21 În această privință, instanța menționată arată că, în jurisprudența sa referitoare la dispozițiile Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3, denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), Curtea a decis că eficacitatea acțiunilor în încetare care privesc utilizarea de clauze ilicite prevăzute la articolul 7 din Directiva 93/13 ar fi considerabil afectată dacă aceste acțiuni nu ar putea fi intentate decât în statul în care comerciantul își are sediul sau domiciliul (Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel, C-167/00, Rec., p. I-8111, punctul 43). Instanța de trimitere deduce că aceleași principii s-ar putea aplica într-un caz precum cel în speță în litigiul principal, ceea ce ar implica că ar trebui declarate competente instanțele de la sediul unei asociații pentru protecția consumatorilor care acționează împotriva unui vânzător sau a unui furnizor care a inclus clauze abuzive în contractele pe care le încheie.

22 În aceste condiții, Audiencia Provincial de Salamanca a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Protecția garantată consumatorilor de Directiva [93/13] permite Audiencia Provincial [de Salamanca], în calitatea sa de instanță națională de apel, să judece, chiar în lipsa unei norme juridice interne, apelul introdus împotriva deciziei [Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca] prin care se atribuie instanței de la domiciliul pârâtului competența teritorială pentru a statua cu privire la acțiunea în încetare formulată de o asociație pentru [protecția] consumatori[lor], cu un domeniu de acțiune teritorial limitat, care nu este asociată cu alte asociații sau parte a unei federații și care nu dispune decât de un buget redus și de un număr mic de membri?

2) Articolele 4 [TFUE], 12 [TFUE], 114 [TFUE] și 169 [TFUE], [precum și] articolul 38 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene coroborate cu Directiva 93/13 și cu jurisprudența Curții privind nivelul ridicat de protecție a intereselor consumatorilor, precum și cu efectul util al directivelor și cu principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că instanța competentă teritorial să statueze cu privire la acțiunea în încetare referitoare la clauzele abuzive introdusă pentru apărarea intereselor colective sau generale ale consumatorilor și utilizatorilor de către o asociație pentru [protecția] consumatori[lor] cu un domeniu de acțiune teritorial limitat, care nu este asociată cu alte asociații sau parte a unei federații și care nu dispune decât de un buget redus și de un număr mic de membri este instanța de la domiciliul asociației, iar nu instanța de la domiciliul pârâtului?"

Cu privire la întrebările preliminare

23 Prin intermediul celor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 93/13, precum și principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări procedurale naționale potrivit căreia, în materie de acțiuni în încetare exercitate de asociațiile pentru protecția consumatorilor, pe de o parte, o astfel de acțiune trebuie exercitată în fața instanțelor de la sediul sau de la domiciliul pârâtului și, pe de altă parte, decizia de necompetență teritorială pronunțată în primă instanță nu este supusă apelului.

24 Guvernul spaniol a invocat inadmisibilitatea întrebării preliminare privind imposibilitatea de a contesta decizia de necompetență pronunțată în primă instanță în cadrul unei acțiuni în încetare precum cea din litigiul principal, susținând că această întrebare nu ar viza niciun principiu de drept al Uniunii. Potrivit acestui guvern, întrebarea respectivă ar privi dreptul la protecție judiciară efectivă, astfel cum este garantat de constituția spaniolă.

25 În această privință, este suficient să se constate că acțiunea judiciară în discuție în litigiul principal a fost formulată de o asociație pentru protecția consumatorilor care urmărea interzicerea clauzelor contractuale abuzive utilizate de un vânzător sau de un furnizor. Rezultă că, în cadrul litigiului principal, aspectul lipsei oricărei căi de atac împotriva deciziei de necompetență teritorială pronunțate de instanța sesizată cu o acțiune în încetare privește caracterul efectiv al unei modalități procedurale destinate să asigure protecția unui drept conferit justițiabililor de dreptul Uniunii, în speță dreptul asociațiilor pentru protecția consumatorilor de a acționa în vederea prevenirii utilizării în continuare a clauzelor abuzive, astfel cum este prevăzut în special la articolul 7 din Directiva 93/13, „în interesul consumatorilor și al concurenților".

26 În consecință, întrucât întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este competentă să le analizeze (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctul 76).

27 Cu privire la fond, trebuie amintit că articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13 impune statelor membre obligația de a se asigura că există în ordinile lor juridice naționale mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori. Mijloacele respective trebuie să cuprindă dispoziții în conformitate cu care organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor să poată sesiza, în conformitate cu legislația internă, instanțele sau organismele administrative competente în acest scop.

28 Totuși, trebuie să se constate că Directiva 93/13 nu cuprinde dispoziții care să permită să se determine instanța competentă teritorial să statueze cu privire la acțiunile în încetare privind utilizarea de clauze abuzive exercitate de asociațiile pentru protecția consumatorilor în interesul acestora din urmă, precum și al concurenților. Această directivă nu reglementează nici aspectul numărului gradelor de jurisdicție cu privire la deciziile de necompetență teritorială într-o astfel de ipoteză.

29 În plus, după cum a subliniat avocatul general la punctul 28 din concluzii, nici Directiva 98/27/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor (JO L 166, p. 51, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 217), nici Directiva 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor (JO L 110, p. 30), care i-a urmat acesteia, nu reglementează aspectul numărului gradelor de jurisdicție pe care statele membre ar trebui să le prevadă în ceea ce privește deciziile de necompetență teritorială pronunțate în materia acțiunilor în încetare aflate la dispoziția asociațiilor pentru protecția consumatorilor. Pe de altă parte, aceste directive nu prevăd nici reguli de atribuire a competenței teritoriale referitoare la acțiunile în încetare în materie de protecție a intereselor consumatorilor.

30 În lipsa armonizării mijloacelor procedurale de acțiune aflate la dispoziția asociațiilor pentru protecția consumatorilor în vederea prevenirii utilizării în continuare a clauzelor abuzive atât în interesul consumatorilor, cât și al concurenților, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru atribuția de a stabili astfel de reguli în temeiul principiului autonomiei procedurale, cu condiția însă ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite asociațiilor pentru protecția consumatorilor de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz, C-415/11, punctul 50, precum și Hotărârea din 18 aprilie 2013, Irimie, C-565/11, punctul 23 și jurisprudența citată).

31 În ceea ce privește principiul echivalenței, este necesar să se constate că Curtea nu dispune de niciun element de natură să dea naștere unor îndoieli în legătură cu conformitatea cu acesta a normelor de procedură în discuție în litigiul principal.

32 Astfel, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, reiese din dispozițiile articolului 52 alineatul 1 punctele 14 și 16 din LEC că regula potrivit căreia competența teritorială aparține instanței de la sediul sau de la domiciliul pârâtului se aplică în cazul tuturor acțiunilor în încetare, atât în cazul celor care urmăresc încetarea utilizării condițiilor generale prevăzute în contracte-tip, cât și în cazul celor exercitate de asociațiile pentru protecția consumatorilor în vederea protejării intereselor colective ale consumatorilor.

33 În ceea ce privește norma națională care prevede absența oricărei căi de atac împotriva declarării necompetenței teritoriale de către prima instanță, respectiv articolul 67 alineatul 1 din LEC, reiese din decizia de trimitere că aceasta este o normă de aplicabilitate generală în dreptul procesual spaniol.

34 În ceea ce privește principiul efectivității, trebuie amintit că Curtea s-a pronunțat deja în sensul că fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală internă face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină cont, eventual, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Rep., p. I-9579, punctul 39 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Aziz, citată anterior, punctul 53).

35 În prezenta cauză, s-a susținut că trimiterea acțiunii în încetare în discuție în litigiul principal la o altă instanță, mai îndepărtată de sediul ACICL, putea implica inconveniente semnificative pentru această asociație în sensul că, dată fiind distanța geografică până la instanța competentă să judece acțiunea sa, asociația respectivă risca să fie nevoită să renunțe la aceasta din motive financiare.

36 În ceea ce privește dificultățile invocate de ACICL, reiese că acestea nu sunt nici consecința normei potrivit căreia acțiunea în încetare exercitată de o asociație pentru protecția consumatorilor este de competența teritorială a instanței de la sediul sau de la domiciliul pârâtului, nici a celei privind lipsa unei căi de atac împotriva declarării necompetenței teritoriale de către prima instanță.

37 Astfel, nu aceste norme procedurale în sine fac dificilă formularea de către ACICL a acțiunii în încetare în discuție în litigiul principal la instanța de la sediul pârâtului, ci situația economică a acestei asociații este cea care conduce la această dificultate.

38 În această privință, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 36 din concluzii, întrucât normele de procedură referitoare la structura căilor de atac interne, precum și la numărul gradelor de jurisdicție urmăresc un interes general legat de buna administrare a justiției și de previzibilitate, ele trebuie să prevaleze în raport cu interesele particulare, în sensul că nu pot fi stabilite în funcție de situația economică particulară a unei părți.

39 Desigur, în vederea respectării principiului efectivității, organizarea căilor de atac interne și numărul gradelor de jurisdicție nu trebuie să facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii.

40 În primul rând, trebuie să se observe că, astfel cum reiese din decizia de trimitere, în temeiul dispozițiilor articolului 60 alineatul 1 din LEC, instanța de la sediul pârâtului, sesizată cu acțiunea în încetare în urma declarării necompetenței instanței de la sediul reclamantului, nu poate repune în discuție propria competență și are deci obligația de a se pronunța pe fond cu privire la această acțiune.

41 În al doilea rând, chiar dacă nu este exclus că exercitarea acțiunii la instanța de la sediul pârâtului ar putea implica costuri suplimentare pentru ACICL, dosarul prezentat Curții nu permite să se constate, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, că buna desfășurare a procesului necesită prezența asociației în toate stadiile acestuia (a se vedea prin analogie Hotărârea din 27 iunie 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, punctul 50).

42 În al treilea rând, dificultățile cu care se confruntă ACICL pot fi depășite prin alte mecanisme care vizează compensarea dificultăților sale financiare, precum obținerea asistenței judiciare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, DEB, C-279/09, Rep., p. I-13849, punctele 59 și 60, precum și prin analogie Hotărârea Agrokonsulting-04, citată anterior, punctul 50).

43 Pe de altă parte, guvernul spaniol a subliniat în actele sale de procedură că organizațiile pentru protecția consumatorilor puteau, atunci când au introdus o acțiune în încetare, să obțină o exonerare de garanție, aspect care trebuie verificat de instanța de trimitere.

44 În plus, trebuie să se observe că, în litigiul principal, dezbaterea privind competența nu este definitiv închisă ca urmare a lipsei unei căi de atac împotriva ordonanței din 6 aprilie 2011, potrivit căreia Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca s-a declarat necompetent din punct de vedere teritorial să judece acțiunea în încetare formulată de ACICL. Astfel, după cum reiese din decizia de trimitere, această dezbatere ar putea fi redeschisă dacă s-ar formula o cale de atac împotriva deciziei cu privire la fond.

45 În al patrulea rând, astfel cum a subliniat guvernul spaniol în actele sale de procedură, articolul 60 alineatul 1 din LEC urmărește în special, prin atribuirea competenței unei singure instanțe, evitarea unor decizii contradictorii. Astfel, o regulă în acest sens ar putea fi de natură să asigure o practică uniformă pe întregul teritoriu național, contribuind în acest mod la securitatea juridică (a se vedea prin analogie Hotărârea Agrokonsulting-04, citată anterior, punctul 56).

46 În ceea ce privește jurisprudența Curții care reiese din Hotărârea Henkel, citată anterior, invocată de instanța de trimitere, trebuie mai întâi să se precizeze că dispozițiile Convenției de la Bruxelles, precum și cele ale Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), care i-a succedat, nu privesc decât litigiile transfrontaliere.

47 Rezultă că concluzia care reiese din Hotărârea Henkel, citată anterior, în special din cuprinsul punctului 43 din aceasta, în care Curtea, în ceea ce privește interpretarea Convenției de la Bruxelles, a constatat, într-un context transfrontalier, că eficacitatea acțiunilor în încetare privind utilizarea clauzelor ilicite prevăzute la articolul 7 din Directiva 93/13 ar fi afectată semnificativ dacă aceste acțiuni nu ar putea fi intentate decât în statul membru în care este domiciliat comerciantul, nu poate fi transpusă în cazul unor împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, care vizează interpretarea unor dispoziții procedurale de drept intern dintr-un singur stat membru.

48 În ceea ce privește asimilarea asociațiilor pentru protecția consumatorilor cu consumatorii, în sensul Directivei 93/13, sugerată de instanța de trimitere, trebuie amintit, astfel cum a subliniat în esență avocatul general la punctul 51 din concluzii, că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau furnizor în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare (a se vedea în special Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, Rep., p. I-4713, punctul 22, precum și Hotărârile Banco Español de Crédito, citată anterior, punctul 39, și Aziz, citată anterior, punctul 44).

49 Or, trebuie să se constate că, în ceea ce privește mijloacele procedurale puse la dispoziția asociațiilor pentru protecția consumatorilor în scopul de a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive, aceste asociații nu se găsesc într-o astfel de situație de inferioritate în raport cu vânzătorul sau cu furnizorul.

50 Astfel, fără a nega importanța rolului esențial pe care acestea trebuie să îl poată avea pentru a atinge un nivel ridicat de protecție a consumatorilor în cadrul Uniunii Europene, trebuie totuși să se constate că o acțiune în încetare formulată de o astfel de asociație împotriva unui vânzător sau a unui furnizor nu este caracterizată de dezechilibrul care există în cadrul unei acțiuni individuale care implică un consumator și cocontractantul său vânzător sau furnizor.

51 O astfel de abordare diferențiată este confirmată în plus de dispozițiile articolului 4 alineatul (1) din Directiva 98/27 și ale articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2009/22, potrivit cărora instanțele statului membru de la sediul sau de la domiciliul pârâtului sunt competente să judece acțiunile în încetare introduse de asociațiile pentru protecția consumatorilor din alte state membre, în cazul încălcărilor intracomunitare ale legislației Uniunii privind protecția consumatorilor.

52 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se constate că normele de procedură în discuție în litigiul principal nu fac nici practic imposibilă, nici excesiv de dificilă exercitarea unei acțiuni în încetare formulate de o asociație pentru protecția consumatorilor precum ACICL și nici nu pun în pericol realizarea obiectivului urmărit de Directiva 93/13.

53 În aceste condiții trebuie să se răspundă la întrebările adresate că Directiva 93/13, precum și principiile efectivității și echivalenței trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, potrivit căreia, în materie de acțiuni în încetare exercitate de asociațiile pentru protecția consumatorilor, pe de o parte, o astfel de acțiune trebuie exercitată în fața instanțelor de la sediul sau de la domiciliul pârâtului și, pe de altă parte, decizia de necompetență teritorială pronunțată în primă instanță nu este supusă apelului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, precum și principiile efectivității și echivalenței trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, potrivit căreia, în materie de acțiuni în încetare exercitate de asociațiile pentru protecția consumatorilor, pe de o parte, o astfel de acțiune trebuie exercitată în fața instanțelor de la sediul sau de la domiciliul pârâtului și, pe de altă parte, decizia de necompetență teritorială pronunțată în primă instanță nu este supusă apelului.

Semnături